

Utbildningsinspektion i grundskolan Östra skolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Östra skolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	62
Skolbarnsomsorg	50
Förskoleklass	20

Utbildningen vid skolan omfattar skolår F-3 samt skolbarnsomsorg. Skolbarnsomsorg beskrivs inte närmare i denna rapport.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i ett arbetslag. Eleverna är indelade i tre grupper, F-2 a, F-2 b och årskurs 3.

På skolan finns två förskollärare som förutom arbetet i förskoleklassen arbetar i fritids, 3,75 tjänster som grundskollärare och tre fritidspedagoger, en elevassistent som arbetar med språkträning, en tjänst som lärare i svenska som andraspråk samt ca 80 procent speciallärare.

Undervisningen i idrott och hälsa bedrivs på Hjortsjöskolan.

Några elever har lång skolväg vilket innebär att de åker skolskjuts.

Skolans huvudbyggnad är från början av 1900-talet.

Genomförandet av inspektionen i Östra skolan

Skolverket sände den 6 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Östra skolan har bestått av experten Arne Huseby samt undervisningsrådet Gösta Karlsson. Besök i Östra skolan genomfördes den 23 september 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Östra skolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Östra skolan genomfördes formella intervjuer med elever, personal, skolläring och föräldrar. Lektioner i samtliga klasser besöktes.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Vid Östra skolan framstår elevernas skolmiljö som trygg, välordnad och inbjudande. Förhållandet mellan elever och vuxna präglas av ömsesidig respekt. Eleverna trivs på sin skola och upplevs som lugna och harmoniska. De är engagerade i skolarbetet och arbetar både självständigt och tillsammans med andra. Iakttagelserna bekräftas vid intervjuer med eleverna såväl som vid personal- och föräldraintervjuer. Elever uttrycker att det råder en god stämning på skolan. Nästan alla är kompisar och mobbning och utanförskap förekommer bara i ringa omfattning.

Rektorn säger att hon har svårt att bedöma hur stort det reella elevinflytandet är. Eleverna påstår att inflytandet främst består i att de får bestämma vad de ska göra när det arbetat färdigt med de uppgifter de fått av läraren.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att eleverna i Östra skolan utvecklar normer, värden och förhållningssätt som ligger väl i linje med nationella och lokala mål. Skolmiljön är trygg och bemötandet mellan eleverna och mellan elever och vuxna är positivt.

Arbetet med att göra eleverna än mer delaktiga över utformningen av undervisningen kan emellertid utvecklas ytterligare.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Skolledningen uttrycker att eleverna överlag har goda kunskaper och att man på skolan har bra kontroll över den enskilde elevens status. Vid inspektionstillfället framkom att eleverna behärskar såväl att arbeta självständigt som att arbeta i grupp.

Inom område Norr i Vaggeryds kommun har en individuell utvecklingsplan framtagits. Östra skolan använder sig bland annat av denna för att dokumentera och följa elevernas kunskapsutveckling. Eleverna har en planeringsbok/dagbok där de i slutet av varje vecka utvärderar sitt lärande.

Någon större kunskap om de mål som finns för verksamheten har varken eleverna eller föräldrarna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att eleverna har goda kunskaper i förhållande till läroplanernas och kursplanernas mål. Arbetet med att konkretisera de mål som gäller för verksamheten behöver utvecklas, så att de blir tydliga för både eleverna och föräldrarna.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Arbetet med normer och värden ligger högt på agendan på Östra skolan. Bland annat genomförs arbetet med ett material som handlar om FN:s barnkonvention. Hela skolan arbetar också utifrån att alla barn är allas barn. Om något barn känner ett utanförskap åtgärdas detta omedelbart. På skolan arbetar man också förebyggande med bland annat ringsamtal och kamratstödjare.

På skolan finns elever från flera kulturer vilket inneburit att det mångkulturella arbetet, där man bland annat arbetat med tolerans för olikheter, haft en framträdande roll. Eleverna anser att finns mycket att göra på rasterna och att man lär sig mycket på skolan.

Inom område Norr i Vaggeryds kommun har man utarbetat en arbetsplan mot kränkande behandling. Denna plan gäller även för Östra skolan.

Vid samtal med personalen framkommer eleverna har ett visst inflytande över sin undervisningssituation. Personalen arbetar med inflytandefrågorna och strävar efter att öka elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer. De påpekar att de lyssnar på eleverna och tar vara på de förslag som de lägger fram. Vid samtal med eleverna berättar dessa att de mera sällan får vara med och bestämma. De säger också att de får välja arbetsuppgifter när de jobbat färdigt med de arbetsuppgifter de fått av läraren.

Skolan har inte lyckats engagera föräldrarna i den utsträckning som är önskvärd och rektorn vet att man träffar föräldrarepresentanter inför föräldramötena men är tveksam till om föräldrarådet fungerar. Personalen säger att föräldrarådet träffas några gånger per termin.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att arbetet kring normer och värden sker på ett gott sätt. Föräldrarnas delaktighet och inflytande behöver stärkas så att dessa upplever värdet av att kunna utöva inflytande i skolan. Elev-

inflytandet behöver också stärkas så att eleverna får ett större inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Utbildningen på skolan omfattar som tidigare nämnts skolår F-3.

De flesta elever som är i behov av särskilt stöd får det stöd de har rätt till. När exempelvis resurskrävande elever kommer till skolan, omfördelas resurserna, vilket innebär att stödet till övriga elever minskar. Inspektörsteamet bedömer att resursen för elever i behov av särskilt stöd inte är flexibel i den utsträckning som kan förväntas.

Vid samtal med föräldrarna uttrycker dessa att de ibland måste "agera" så att lärarna inte glömmar bort någon elev som är i behov av stöd.

Åtgärdsprogram skrivs inte för samtliga elever som är i behov av särskilt stöd.

De arbetsplaner som finns på skolan omfattar arbetet med portfolio, värdegrunden, inflytandet och friskvården.

Något regelbundet forum där rektorn möter personalen och där kunskap och kunskapsutveckling diskuteras förekommer inte. Däremot träffar rektorn samtliga samordnare inom området. Inspektionsteamet bedömer att större förutsättningar för den pedagogiska diskussionen, där rektor och personal har möjlighet att mötas, bör skapas. Detta för att skolan skall kunna leva upp till läroplanens krav om att den enskilda skolan skall ha en aktiv diskussion om kunskapsbegreppet.

Skolans samordnare träffar också de andra samordnarna inom område Norr. Vid dessa tillfällen tar man del av varandras verksamheter och får också tillfälle att diskutera pedagogiska frågor.

Utvecklingssamtal genomförs en gång per termin. Man eftersträvar att göra detta till ett forum där eleven får stort utrymme.

Samverkan mellan förskoleklassen och årskurs 1 bedöms som viktig. Vid den nyligen genomförda organisationsförändringen var detta samarbete något personalen värnade om.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att den pedagogiska verksamheten på skolan är god. Åtgärdsprogram ska utarbetas för samtliga elever som är i behov av särskilt stöd.

Stöd ges inte till alla de elever som är i behov av särskilt stöd.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Rektorn, som är förskollärare i grunden, har varit skolledare i Vaggeryds kommun sedan 1992 och blev rektor för Östra skolan för två år sedan. Rektorn eftersträvar att vara på skolan en gång per vecka. Rektorn påpekar samtidigt att det inte finns någon möjlighet att vara den pedagogiska ledare som avses i författningarna. Rektorn ingår också i ledningsgruppen för Hjortsjöskolan.

Personalen uppger att skolans arbetslag ”driver sig själva”. De uppfattar sig också som om de har ett kollektivt ledarskap. De kontaktar rektorn om det är större saker de ska besluta om. Rektorn påpekar att arbetslaget har stor frihet att välja hur de vill arbeta.

Vid intervju med eleverna framkommer att de inte vet vem som är rektor på skolan.

Rektor uppger att hon inte har en heltäckande bild av resultaten i verksamheten.

Den arbetsplan som finns för skolan har utarbetats av personalen och inte i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Skolans kvalitetsredovisning uppfattas av personalen som omfattande och svårläst. Personalen är delaktig i framtagandet men känner inte att de får någon feedback på det arbete de lagt ner eller att redovisningen utgör ett användbart verktyg för att utveckla verksamheten. Redovisningen följer författningarnas krav.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att ledningsfunktionen behöver utvecklas så att rektor blir förtrogen med den dagliga verksamheten och mer aktivt verkar som pedagogisk ledare.

De arbetsplaner som finns på skolan är inte framtagna i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

På Östra skolan erbjuds eleverna modersmålsundervisning. Information om sådan undervisning sker vid starten av varje läsår. Undervisning i svenska som andraspråk ges till de elever som har behov av detta.

Stöd i form av studiehundledning på modersmålet ges inte till de elever som behöver detta.

På skolans schema finns inte elevens val. Detta genomförs i skolor 4-6.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att skolan erbjuder det utbud som timplanen föreskriver. Stöd i form av studiehundledning på modersmålet ges inte till de elever som behöver detta.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Personalen på skolan har adekvat utbildning för den undervisning de bedriver.

Skolans lokaler är bra. Klassrummen är stora och fina. Personalen uttrycker dock önskemål om flera mindre och mer flexibla lokaler.

Skolan har inget större bibliotek. I stället använder man sig av folkbiblioteket i Vaggeryd.

Läromedel finns i stort i den omfattning och kvalitet som krävs.

Någon långsiktig eller individuell kompetensutvecklingsplan finns inte. Personalen uttrycker önskemål om att sådana planer upprättas. För tillfället pågår en inventering av kompetensbehoven i området.

De datorer som finns på skolan är av godtagbar kvalitet. Under skolor 3 får eleverna dataundervisning på Hjortsjöskolan.

Skolan är anpassad för elever med funktionshinder.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att det på skolan finns personal som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva samt att enheten kan erbjuda sina elever ändamålsenliga lokaler och läromedel. Utrustningen är av god kvalitet.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Östra skolan övergripande är av god kvalitet. Skolans arbete med normer och värden genomförs på ett bra sätt. Både den yttre och den inre miljön är bra. Elevernas sätt att vara mot varandra under lektionstid och vid raster visar att eleverna trivs och är trygga på skolan.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer,
- arbetet med att konkretisera de mål som gäller för verksamheten behöver utvecklas, så att de blir tydliga för både eleverna och föräldrarna,
- att arbetsplaner upprättas i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare samt
- att utveckla ledningsfunktionen så att rektor blir förtrogen med den dagliga verksamheten och mer aktivt verkar som pedagogisk ledare.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Stöd ges inte till alla elever i behov av särskilt stöd. (4 kap. 1 § skollagen).
- Åtgärdsprogram utarbetas inte för samtliga elever i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Stöd i form av studiehandledning på modersmålet ges inte till de elever som behöver detta. (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2005-02-25	Lund

Arne Huseby
Gösta Karlsson